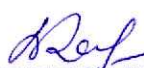

Келісемін:
«Күншуақ»б/б әдіскері:
Н.Б.Абишева

Бекітемін:
«Күншуақ»б/б меңгерушісі:
Р.К.Муканова

***«Балдырған» ересек тобынның
Серуен картотекасы
2021-2022оқу жылы***

**Тәрбиешілер: Р.М.Алдабаева
Г.Ж. Муханова**

Күз мезгілінің картотекасы

Ересек топ

№1 Бақылау: Жаңбырды бақылау.

Мақсаты: Жаңбырды бақылай отырып, оның бұлттан жауатындығы және түрлерін айтып түсіндіру. Мысалы; Жай жаңбыр, өткінші жаңбыр, нөсер жаңбыр.

Еңбек: Ағаш түптерін қопсыту.

Мақсаты: Балаларды еңбек сүйгештікке тәрбиелеу, өздеріне берілген тапсырманы тиянақты орындауын қадағалау.

Жеке жұмыс: Ал керемет бұл қандай?

Төгіледі төбедең.

Көк теңізден құйғандай

Көл-көсір су не деген?

(Жаңбыр)

Мақсаты: Жұмбақ жаттата отырып, балалардың есте сақтау қабілеттерін арттыру, сөздік қорларын дамыту, сөзді мәнерлі айтуға дағдыландыру.

Ойын: «Айгөлек-ау айгөлек».

Мақсаты: Балаларды ептілікке, шапшаңдыққа баулу.

Қимылдық ойын: «Сұр қоян».

Ойын барысы: Ойыншылардың біреуі қоян болады. Барлық қалған балалар дөңгеленіп тұрады. Қоян дөңгелектің ортасынан орын алады. Балалар тәрбиешімен бірге мынадай өлең айтады:

Бармақ болып тоғайға сұр көжек,

Жуынып жатыр бүгжеңдеп:

Тұмсығын жуды,

Құйрығын жуды,

Құлағына жуды-түртінді,

Құп-құрғақ боп сүртінді.

Қоян өзіне байланысты қимылдардың бәрін

жасайды: тұмсығын, құйрығын, құлағын жуады, бәрін

сүртеді. Қос аяқтап кіріп, дөңгеленіп тұрғандардың біреуіне жақындай береді (қонаққа келе жатыр). Ол бала қоянмен

ауысқанда ойын аяқталады. Балалардың өз бетімен ойнауы:

Сазбалшықтан «қала» құрастырайық.

2. «Тәтті тоқаштар» пісірейік.

№2 Бақылау:Бұлтты бақылау.

Мақсаты: Бұлттың түзілуі және олардың түрлерін :шарпы, будақ,қабатты бұлиларды ажырату.

Еңбек:Ауладағы гүлдерді суару.

Мақсаты:Балаларды қоршаған әлемге қамқорлықпен қарауға, табиғат әсемдігін сезіне білуге тәрбелеу.

Жеке жұмыс: Аспанға ұшар бу болып

Жерге қайтар су болып.

(Бұлт)

Мақсаты:Жұмбақ жаттата отырып, балалардың тіл байлығын байыту, дыбыстардың дұрыс айтуын қадағалау.Ойлау қабілетін арттыру.

Ойын: «Кімге қандай құрал керек?»

Мақсаты:Қандай жағдайда әр нәрсенің қажеттілігін білу мақсатында ойнату.Шапшаңдыққа баулу.

Қимылдық ойын: «Соқыр теке».

Ойын барысы: Соқыртеке кең бөлмеде , аулада ойнауға болатын қызықты ойын.Шеңбер сызылып , оның ортасына көзі байланған «соқыртеке» жіберіледі.Қалғандары оны «соқыртеке бақ-бақ»,- деп мазақтап түртіп қашады.Бірақ олар шеңберден шығып кетпеуі тиіс.Егер соқыртеке ойыншылардың бірін ұстап алса, даусына қарап оның атын айтады.Дәл тапса ұсталған адамның көзі байланып «соқыртек» болады.Ойыншылардың көзі байлаулы адамды әдейі сөзбен жетектеп отырып, алдап , шұңқырға , бағанаға қарай бағыттайды.Бұл ойынды көңілді, күлкілі етеді.

Дербес ойындар:

1.Әткіншектебу.

2. Тартылғышқа тартылу.

№3 Бақылау: Жылы жаққа қайтқан тырналарды бақылау.

Мақсаты: Күзде тырналардың жылы жаққа кететіндігін, қыс мезгілінде тамақтың тапшылығы, аяздың қаттылығы оларға қиынға соғатындығын түсіндіру.

Еңбек: Құстарға жем сауыт жасау.

Мақсаты: Құстарға қамқорлық қарауға, аяушылық сезімдерін оятуға тәрбиелеу.

Жеке жұмыс: Сап-сары боп келе жатқан,
Сезді мекен күзді олар.

Қарлығаштар ұшып кетті,

Ұшып кетті тырналар.

Мақсаты: Балалардың сөздік қорларын молайтып, тілдің грамматикасы дұрыс сақтау дағдысын қалыптастыру.

Дидактикалық ойын: «Күзде не киеміз?»

Мақсаты: Күз мезгіліне байланысты адамдардың киімкою үлгісін көрсете түсіндіру.

Қимылдық ойын: «Аттамақ».

Мақсаты: Денені шынықтыру, шапшаңдыққа, ептілікке баулу.

Ойын барысы: Бұл ойында үш жіпті керіп ұстап тұрады. Бріншісі төмен, оны аттап өту керек, екіншісі биік, оны еңкейіп, үшіншісінен тағы да аттап өту керек. Әуелі ойыншыны алып келіп, осы жіптерден өткізіп, содан соң көзін байлап, бір айналдырып қоя беру керек. Ойын басқарушының белгісімен жіпті керіп ұстап тұрған адамдар жіпті жинап, алады, ал ойыншы өзінше әрекеттеніп аттап жүреді.

1. Сазбалшықтан «қала» құрастырайық.

2. «Тәтті тоқаштар» пісірейік.

№4 Бақылау: Желді бақылау.

Мақсаты: Желдің түрлерімен таныстыру; салқын жел, жылы жел, ұйытқып соққан жел. Желдің күштілігі ауа-райының салқындығын үдететіндігін түсіндіру.

Еңбек: «Әдемі гүлдер»

Мақсаты: Гүлзардағы гүлдерді суару. Өсімдіктерге қамқор болу, аялау, күту.

Жеке жұмыс: Тақпақ. «Жел»

Мақсаты: Балаларға жел туралы өлең жаттату арқылы тілдегі дауыс ырғағының мәнерлілігін сезіне білуге мүмкіндік туғызу.

Жел улейді у-у-у.

Құйын келіп билейді зу-зу-зу

Қатты-қатты жел соқтыгу-гу-гу,

Жапырақтар қол соқты ду-ду-ду.

Қимылдық ойын: «Айгөлек-ау, айгөлек».

Мақсаты: Қандай жағдайда әр нәрсенің қажеттілігін білу мақсатында ойнату. Шапшаңдыққа баулу.

Қимылдық ойын: «Орамал тастау».

Ойын барысы: Орамал тастау ойыны қатысушылар араласа шеңбер құрып отырады. Ойын бастаушының қолындағы орамал шиыршықталған, ұруға ыңғайлы болады. Ойнаушылар ән немесе әңгіме айтып отырғанда бастаушы оларды сырттарынан айналып, біреуді белгілеп, оның артына қолындағы орамалды тастап кетеді. Егер қайта айналып келгенде әлгі адам өзінің сырт жағында қалған орамалды байқамаса, басқарушы оны орамалмен ұрғылайды. Ал, егер отырған адам өзінің сыртына орамал түскенін байқаса, бастаушыны қууға тиіс. Ойыншыдан қашып жүрген бастаушы босап қалған орынға келіп отырады.

Дербес ойындар:

1. «Желмен жарысайық»
2. «Менің әдемі үйім» (кұрастыру)

№5

Бақылау: Көшедегі машиналарды бақылау.

Мақсаты: Көшедегі машиналардың жүрісін бақылау. Олардың түрлерімен таныстыру. Машина адам үшін, уақытын үнемдейтіндігімен түсіндіру. Машинаға қарсы жүгірмеу, көше тәртібін құрыс сақтап жүруге үйрету.

Еңбек: Ағаш түптерін қопсыту, су құю.

Мақсаты: Табиғатты аялай білуге, өсімдіктерге қамқор болуға үйрету.

Жеке жұмыс: «Алтын күз» тақырыбына сурет бойынша әңгімелесу

Мақсаты: Балаларды сурет бойынша әңгіме құрауға

дағдыландыру; тілдің грамматикалық құралуын одан әрі дамыту және сөздік қойманы молайту.

Қимылдық ойын: «Ақ қояным»

Мақсаты: Балаларға әртүрлі қимылдар жасату арқылы денелерін ширату, көңілдерін көтеру.

Қимылдық ойын: «Ұшты-ұшты»

Ойын барысы: «Осы кезде ұшты-ұшты қазан ұшты, ұшты-ұшты қабан ұшты», - дейді. Осы кезде ұшпайтын нәрсеге қолын көтерген кісі айыпты болып есептеледі. Ұшатын және ұшпайтын нәрселер жұртты жаңылту мақсатында әдейі арба-қарға, үйрек-бұйрек, кептер-кепсер, көже-шөже, іркіт-бүркіт болып айтылады. Есек ұшты, есік ұшты, етік ұшты, бесік ұшты деп ұзақ айтылып келіп, шөмеле ұшты, бөдене ұшты деп жаңылыстыруға болады.

Дербес ойындар:

- «Тәтті тоқаштар» пісірейік
- «Мені қуып жет».

№6 Бақылау: Құстардың қысқы тіршілігін бақылау.

Мақсаты: Құстардың күзгі тіршілігін қадағалай отырып, кейбіреуінің жылы жаққа ұшып кететіндігі, ал кейбіреуінің қыстап қалатындығы туралы түсінік беру.

Еңбек: «Біздің ойыншықтар».

Мақсаты: Ойыншықтарын ұқыптап, таза ұстауға, мұқияттылыққа үйрету.

Жеке жұмыс: Тақпақ: «Құстар қайтып барады».

Мақсаты: Балаларға тақпақ жаттату арқылы сөздік қорларын молайту, дыбыстарды дұрыс айта білуге үйрету.

Қазан толы

Дәулет қорын қалады.

Заңғар көкке жол сызып,

Құстар қайтып барады.

Қимылдық ойын: «Жүзік салу»

Мақсаты: Зейін қойып тыңдауға үйрету.

Қимылдық ойын: «Сымсыз телефон».

Ойын барысы: Балалар сап түзеп тұрады. Ойын басқарушы бірінші тұрған адамға құлағына сыбырлап, сөз немесе сөйлем айтады, ол келесі көршісіне сыбырлап естіген сөзін жеткізеді, солай соңғы адамға дейін жалғасады. Ал енді ойын басқарушы соңғы адамнан бастап әлгі айтылған сөзді сұрайды. Бастапқы айтқан сөзі кейде өзгеріп кетуі мүмкін, соны қате естіп өзгерткен адам айып өтейді. Айып түрлері:

Ән

салу, би билеу т.б

Дербес ойындар:

1. Тығылыспақ
2. Әткеншек тебу.

№7 Бақылау: Ауа-райын бақылау.

Мақсаты: Ауа-райын бақылай отырып, күз мезгілінің өзіне тән ерекшеліктерін көрсете сипаттау.

Еңбек: «Таза алаң».

Мақсаты: Аула сыпырушыға көмектесу. Тазалыққа, кішіпейілдікке үйрету. Үлкендердің еңбегін қадірлей білуге тәрбиелеу.

Жеке жұмыс: Е.Өтетілеуов «Күшік».

Мақсаты: Ү дыбысының айтылуына жаттықтыру. Тақпақты мәнерлеп айтуға үйрету.

Е.Өтетілеуов. «Күшік».

Үреді үйшікте

Аулада күшіктер

Біреуі оның қап-қара,

Біреуі сары ала

Біреуі қардай ақ,

Біреуі сұр жолақ

Бәрібір, бәрінің жұмысы біреу-ақ:

Үреді абалап

Ойын: «Қасқыр мен қаздар».

Мақсаты: Топ болып ойнауға, рөлдерді бөліп ойнауға қалыптастыру.

Қимылдық ойын: «Тымпи-тымпи».

Мақсаты: Топ болып ойнауға, рөлдерді бөліп ойнауға қалыптастыру.

Ойын барысы: Тымпи-тымпи ойынын бастаушы дөңгеленіп отырған ортасына шығып: «Тым-тырыс, тымпи-тымпи», - дейді. Осы сәтте қалған адамдар үндемеуге тиіс. Ортаға шыққан адам әр түрлі әзіл, сықақ, қызықты әңгімелер айтып отырғандарды күлдіруге тырысады. Белгілі уақытқа дейін өзінің осындай «өнерімен» ешкімді күлдірте алмаса, жеке адамның жанына барып, соны күлдіртуге күш салады. Әзіл-сықақтары әлсіз, әсерсіз болса, аузы-мұрнын қисайтып, түрлі қолайсыз қимылдар жасап күлдіруге әрекет етеді. Осы сәтте әлгі ойыншы үн шығармауға, ортадағы адамның сұрағына жауап бермеуге тырысады. Ал, сөйлеп, күліп қойса айыпкер саналады. Айыбы үшін өлең айтып би билейді. Айбын өтегеннен кейін ол ортаға шығып, ойынды басқарып кетеді.

Балалардың өз бетімен ойнауы:

1. Өткеншек тебу.

№8 Бақылау: Күзгі жапырақтарды бақылау.

Мақсаты: Мезгілге байланысты жапырақ түстерінің өзгеруін қадағалау.

Еңбек: Жапырақтардан гүл шоғын жасау

Мақсаты: Қол икемділігін дамыта отырып, әсемділікті, әдемілікті сезіне білуге талпындыру.

Жеке жұмыс: «Күзгі жапырақ» тақпақ

Қыстың жақын қалғанын,

Жапырақтар сезгендей.

Желмен ұшып барады,

Жерге қонып үлгермей

Мақсаты: Балалардың тілдерін дамыту арқылы, сөздік қорын дамыту.

Ойын: «Аю жүрген орманда».

Мақсаты: Қимыл қозғалысын дамыту

Қимылдық ойын: «Монданақ».

Ойын барысы: Монданақ ойыны бойынша белдік-белбеу әйтпесе орамалды шиыршықтап алып дөңгелене

отырады. Ортаға біреу шығады. Отырғандар тізерлеп: «Әне кетті монданақ, міне кетті монданақ», -деп әндетіп, ортадағы бала сырт айнала бергенде, оны соғып қалып, орамалын қайтадан жасыра қояды. Оны жасыра алмаған ойыншы ортаға шығады.

Балалардың өз бетімен ойнауы:

1. Орта доп

2. Әткеншек тебу

3. Қуаласпақ

Тренинг: «Бір шаңырақ астында».

№9

Бақылау: Алтын күзді бақылау.

Мақсаты: Күзгі алаңның назар аударып, күздің алғашқы белгілерін анықтау. Қай ағаштың жапырақтары ерте өзгеріске ұшырайтынын, түрін, түсін ажырату.

Қуандырып біздерді,
Мерекелі күз келді
Кел жемісті алтын күз
Кемелденсін халқымыз.

Қимылдық ойын: «Жылғадан қарғып өтеміз», «Қоян мен қасқыр».

Мақсаты: Ептілікке, жылдамдыққа бірлесіп ойнауға үйрету.

Еңбек: «Таза алаң»

Мақсаты: Ойын алаңындағы ағаш бұтақтарын жинау. Балаларды еңбек сүйгіштікке тәрбиелеу. Бастаған ісін аяғына дейін тиянақты орындауға үйрету.

Жеке жұмыс: «Отбасы мүшелері»

Мақсаты: Отбасы мүшелерін дұрыс атай білуге үйрету.

Қимылдық ойын: «Көрші».

Мақсаты: Балалардың ептілікке, сезімталдық, кеңістікті бағдарлай білуге үйрете отырып, батылдық сияқты қабілеттерін одан әрі дамыту. Шапшаң қимылдап, жылдам жүгіруге үйрету.

Ойын барысы: Балалар екі-екіден қол ұстасып, бірінің артына бірі тұрады. Олардың алдынан 3-8 метр жерден сызық жүргізіледі. Ол сызықтың бойында торуылшы бір бала тұрады. Тәрбиешінің белгісімен ең артында тұрған бала, балалар тобының екі жағымен жүгірген бойы сызықтан өтіп қайтадан қол ұстасуы керек. Егер ұстап алса, қолынан жетектеп әкеліп, топтың алдына келіп тұрады. Ал қалған біреуі торуылшы болып, сызықтың үстінде қалады.

Балалар жүгіріп келе жатқанда торуылшы оларға арқасын беріп, теріс қарап тұрады. Ортасында тұрған қасқыр қуып береді. Қолға түскен балалар ойыннан шығып қалып, келесі ойынға кіреді. Қасқырларды ұсталып қалған балалардың арасынан сайлайды. Дербес ойындар.

Тренинг: «Біз татумыз».

№10

Бақылау: Жәндіктерді бақылау.

Мақсаты: Күзде жәндіктер қысқа қалай дайындалады?

Мінекей,

құмырсқаларды қарандаршы, өз азықтарын жинап
еңбектеніпжатыр.

«Қыстың қамын жаз ойла».

Еңбек: Біздің алаң.

Мақсаты: Ауладағы жапырақтарды жинау. Балалардың
еңбекке ынтасын арттырып , өздігінен еңбек ете білуге
үйрету.

Жеке жұмыс: Тыйым сөздерді жаттату.

Мақсаты: «Суға түкірме », «Нанды баспа», «Дастархан
басында кекірма» т.б сөздердің мағынасын айтып түсіндіру.

Қимылдық ойын: «Итеріспек»

Ойын барысы: Ойын көгалда өткізіледі, үлкен
шеңбер сызылады, ортаға екі ойыншы шығады. Егер бір
аяқпен секіріп жүріп , екі баланың біреуі екінші аяғын жерге
тигізбестен қарсыласын шеңберден итеріп шығарса жеңгені.
Аяғын жерге тигізіп алса, жеңілгені. Ойын жалғаса береді.

Балалардың өз бетімен ойнауы:

1. Тығылыспақ.
2. Тартқышқа тартылу.
3. Допты қуалау.

№11

Бакылау: Күнді бақылау.

Мақсаты: Күн көзінің жарығын күннен тараған сәуле (жарық) оның бүкіл табиғат үшін пайдалы да қажеттілігін ашу.

Қимылдық ойын: «Таяқшадан аттап өт», «Қуаласпақ»

Мақсаты: Жылдамдыққа, ептілікке баулу.

Еңбек: Гүл шоғы.

Мақсаты: Алаңдағы жапырақтарды жинап, олардан әдемі гүл шоғын жасау.

Жеке жұмыс: Е.Өтетілеуұлы. «Бағдаршам»

Мақсаты: Бағдаршаммен таныстыру. Жолда жүру ережелерін түсіндіру.

Е.Өтетілеуұлы «Бағдаршам»

Сақта көше тәртібін

Бағдаршамның ал «тілін»

Біліпт алдым мен де:

Жасыл жанса, демде

Алға кетем лезде.

Сары жанса, сабыр

Сақтай тұрам әзір.

Жанса қызыл шоқтай,

Қаламын кілт тоқтай.

Қимылдық ойын: «Үрпек төбет»

Мақсаты: Тез жүгіре білуге үйрету, жылдамдыққа, батылдыққа тәрбиелеу.

Ойын барысы:

Балалардың біреуі төбетті бейнелейді; ол ортада отырады. Қалған балалар оған жай ғана жақындай түседі, ал тәрбиеші осы кезде былай дейді:

Алдыңғы екі аяққа басын сұғып,

Әнекей жалбыр төбет жатыр сұлық,

Белгісіз жатқаны ұйықтап, яки қалғып,

Момақан, сырт пішіні жуас салғырт

Ояталық жақындап барайық та,

Қайтер екен содан соң-қарайық та.

Төбет орынан ұшып тұрып үре бастайды. Балалар қаша жөнеледі. Төбет оларды қуа жөнеледі. Балалардың бәрі жан-жаққа қашып

тығылады. Төбет қайтадан ортаға отырады. Ойын жаңа бастаушымен қайта басталады.

Балалардың өз бетімен ойнауы:

1. Төбешіктен-төбешікке секір.

2. Күн мен түн

№12

Бақылау: Тұманды бақылау.

Мақсаты: Күздегі тұманды бақылау , тұманның қайдан пайда болатынын түсіндіру.

Еңбек: Ағаштардың түптерін қопсыту.

Мақсаты: Табиғатты аялай білуге , өсімдіктерге қамқор болуға , оларды күтіп –баптауға тәрбиелеу.

Жеке жұмыс: Мақал-мәтел.

Таза болса- табиғат,

Аман болар –адамзат.

Мақсаты: Мақал жаттату арқылы баланың сөздік қорын жетілдіріп, сөйлеу мәдениетін, ойлау қабілеттерін дамыту, балалардың табиғат , денсаулық туралы түсініктерін тереңдету.

Ойын: «Біз кішкене отбасы»

Мақсаты: Үлкенді сыйлауға тәрбиелеу.Отбасы мүшелерін дұрыс атауға үйрету.

Қимылдық ойын: « Шымшық доп»

Ойын барысы: Алаңның ортасындағыбір тағанның үстіне ұзындығы 30 см, ені 6-7 тақтайшаны қисайтып қояды.Оның төменгі жағына кішкене доп қойылады.(Доп дұрыс орналасу үшін тақтайға ойыс жасап қою қажет).Ойнаушылар тақтайшадан айналып тұрады.Басқарушы таңдап алынады.Ол тақтайшаның жоғарырақ тұрған бос шетін аяғымен теуіп қалғанда, доп жоғары секіріп кетеді.Ойнаушылар оны ұстап алады.Допты ұстап алған бала басқарушы болады да, ойын қайталанады. Ойынға бір мезгілде 5-6 баладан қатыса алады.

Балалардың өз бетімен ойынын ұйымдастыру:

1.Жарысу.

2.Төбешікке секіру.

№13

Бақылау: Шықты бақылау.

Мақсаты: Күз ерекшеліктерін көрсете түсіндіру, шықтың пайда болу жолы.

Еңбек: Ағаш бұтақтарын жинау.

Мақсаты: Балалардың бірлесіп жұмыс жасауға баулу, бастаған істерін аяғына дейін тыңғылықты жасауға үйрету.

Жеке жұмыс: «Менің Отаным» өлеңін жаттату.

Отан – менің ата-анам,

Отан-досым , бауырым.

Отан-өлкем, астанам,

Отан-туған ауылым.

Мақсаты: Отанын сүюге, құрметтеуге тәрбиелеу. Патриоттық сезімдерін арттыру.

Ойын: «Қояндар секіреді».

Мақсаты: Қос аяқпен секіруге үйрету. Ептілікке, шапшаңдыққа баулу.

Қимылдық ойын: «Қаздар мен бақташы».

Ойын барысы: Ойыншылардың ішінен қасқыр мен бақташы таңдап алады. Басқа балалар болады. Ортадан бір сызық созылады. Ол қаздардың үйі болады. Бақташы қаздарды жайып шығады. Олар далада жайылып жүреді.

Бақташы: Қаздар, қаздар!?

Қаздар: га, га, га Бақташы: тамақ жейсіңдер ме?

Қаздар: иә, иә, иә. Бақташы: Ендеше ұшыңдар.

Қаздар: жоқ , аш қасқыр бар

Жібермейді ол жолда

Бақташы: тез ұшыңдар қалайда !

Осы кезде қаздар қанаттарын қағып ұшып бақташыға қарай жүгіреді. Қасқыр ұстағандарын жинап қояды. Екі рет ояңғандарында ауысып басқа балаларға кезек береді.

Еркін ойындар.

№14

Бақылау: Өткінші жаңбырды бақылау.

Мақсаты: Өткінші жаңбыр туралы түсінік беру. Жаңбырдың пайдасы, жаңбыр жауғанына қарап егістікті, бау бақшаны, саяжайдағы көкөніс, жеміс –жидек бәрін қолдан жауындатып суарудың пайдасын ашып түсіндіру.

Еңбек: Ағаш түптерін қопсыту.

Мақсаты: Ағаш түптерін қопсыту арқылы балаларға өсімдіктерге тыңайтқыш заттар топырақ арқылы баратындығын түсіндіру.

Жеке жұмыс: «Еңбекпен ел көгерер, Жаңбырмен жер көгерер».

Мақсаты: Мақал үйрету арқылы балаларға өсімдіктерге тыңайтқыш заттар топырақ арқылы баратындығын түсіндіру.

Қимылдық ойын: «Допты қуып жет».

Балаларды тез жүгіруге үйрету, шапшаңдыққа, ептілікке тәрбиелеу.

Қимылдық ойын: «Кім тезірек?»

Мақсаты: Секіргішпен секіруге үйрету, секіру қабілетін дамыту, ептілікке тәрбиелеу.

Ойын барысы: Балалар қолдарындағы секіргішпен алаңның бір жағына, бір-біріне бөгет жасамай сапқа тұрады. Олардан 15-20 қадам қашықтықта сызық сызылады немесе жалаушалар байланған жіп тартылады.

Балалар келісілген сигнал бойынша бір мезгілде сызыққа бағыттала секіреді. Тәрбиеші сызықтың үстіне түскен баланы белгілеп алады.

Тренинг: «Қолшатыр».

№15 Бақылау: Күздегі өсімдіктердің түсін бақылау.

Мақсаты: Күзде өлі табиғатта болатын құбылыс өсімдіктерге деэсер ететіндігін түсіндіру.

Еңбек: Біздің ойын алаңы

Мақсаты: Ойын алаңындағы сарғайып түскен жапырақтарды жинау. Еңбекқорлыққа баулу.

Жеке жұмыс : Жел тынымсыз гуілдеп,

Болып кетті тым бұзық

Шуылдайды тал терек,

Жапырағын жұлғызып.

Мақсаты: Тақпақ үйрету арқылы балалардың есте сақтау қабілетін дамыту, тілдегі дауыс ырғағының мәнерлігін сезінуге үйрету..

Қимылдық ойын: «Айгөлек-ау, айгөлек».

Мақсаты: Қимыл-қозғалысын дамыта отырып, шапшандыққа, ептілікке баулу.

Қимылдық ойын: «Фигура жасап шық»

Ойын барысы: Ойнаушылардың арасынан бастаушы таңдалынып алынады. Ол шеткірек тұрады. Балалардың қалғандары жүгіреді , бір аяғымен екінші аяғын шалыс баса (ирек жүріспен) алаң бойы секіреді.

Тәрбиешінің сигналынан, дабыл қағу немесе «тоқта» деген сөзден кейін барлығын орындарына барып қозғалмай тұрады. Басқарушы барлық «фигураларды» айналып шығып , ең ұнайтынын таңдап алады. Енді басқарушы бала беруші болып саналады да, ал алдыңғы басқарушы қалған балаларға қосылады да , ойын қайталанады.

Балалардың өз бетімен ойын ұйымдастыру:

- Қуаласпақ.

- Тығылыспақ.

№16 Бақылау: Кемпірқосақты бақылау .

Мақсаты: Күз ерекшеліктерін түсіндіре отырып , жаңбырдан кейін аспанда әшкейленген кемпірқосақ шығатыны туралы түсінік беру. Түстерін ажыратып айту.

Еңбек: Біздің аула

Мақсаты:

Ауладағы ағаш бұтақтарын жинау .Балаларды еңбексүйгіштікке баулу.

Жеке жұмыс: Жұмбақ:

Алдым да әр түрінен жібек жіптің ,

Аспанға әшекейлеп

Кесте тіктім.

(Кемпірқосақ)

Мақсаты: Түстерді ажырата білу. Балалардың ой –өрісін дамыту, есте сақтау қабілетін арттыру.

Қимылдық ойын: «Тышқан мен мысық».

Мақсаты: Балаларды ептілікке , шапшаңдыққа үйрету.

Қимылдық ойын: . «Қимақ».

Ойын барысы: Бұл ойынды жіп керіп , сол керілген жіпке әр түрлі ұзындықта кішкентай ойыншықтар байлап қояды.Ойын көңілді болу үшін ойыншының көзін байлап қояды.Ойын бастаушы оның қолына қайшы ұстатып, «осы ойыншықтан барда қалағаныңды қиып ал», - дейді.Ойыншы қиып алған ойыншығын алады.Егер бірінші рет қия алмаса , екінші рет әрекеттенуге болмайды.

Дербес ойындар:

1.Әткеншек тебу.

2.Ирек жолмен жүру.

№17 Бақылау: Ауа-райын бақылау.

Мақсаты: Күннің қанша градусқа төмендегенін бақылау.
Күзгі табиғат құбылыстарын түсіндіру.

Еңбек: Гүл тұқымдарын жинау.

Мақсаты: Гүлдің тұқымнан өсетінін түсіндіру, көктемде тұқымды гүлзарларға себетіндігіміз, тұқымнан гүл өсетіндігін түсіндіру.

Жеке жұмыс: Сипап өткен самалға,
Тербеледі сары алма.

Көз салып едім бақшаға,

Қауын біткен сары ала.

Дидактикалық ойын: «Жемістер мен көкөністер».

Мақсаты: Жемістер мен көкөністерді ажырату. Олардың адам ағзасына тигізер пайдасын түсіндіру.

Қимылдық ойын: «Тышқан мен мысық»

Мақсаты: Балаларды тату ойнауға үйрету. Тез жүгіруге, ептілікке, шапшаңдыққа тәрбиелеу.

Қимылдық ойын: . «Доппен ұрып алу».

Ойын барысы: Балалар дөңгеленіп тұрады. Тәрбиеші жүргізушіні таңдап алады да, допты береді. «Бір, екі, үш» дегенде балалар жанжаққа қашады. Жүргізуші доппен ұрады. Кімге тисе сол ойыннан шығады. Ойын осылай жалғасады.

Еркін ойын:

- «Қуыршақты киіндіреміз».
- «Отбасы»

№18 Бақылау: Көгершінді бақылау.

Мақсаты: Балаларға көгершінің немен қоректенетіні, қайда мекендейтіні, тұмсығы дене пішіні түсі, қалай дыбыстайтынын үйретіп, оларға қамқорлық жасауға тәрбиелеу.

Еңбек: Ауладағы құстарға жем беру.

Мақсаты: Табиғатты аялай білуге, құстарға қамқор болуға тәрбиелеу.

Жеке жұмыс: Жылы жаққа ұшпайтын

Біздің жақта қыстайтын

Құстар жүрсе жуықта,

Жем шашуды ұмытпа!

Мақсаты:

Балаларға тақпақ жаттата отырып, есте сақтау қабілеттерін дамыту, тілдегі дауыс ырғағының мәнерлілігін сезінуге мүмкіндік туғызу.

Ойын: «Шымшық доп».

Мақсаты: Допты қатты тебуге, оны ұстап алуға үйрету. Ептілікке, жылдамдыққа тәрбиелеу.

Қимылдық ойын: «Ұстаушы, лентаны ал».

Мақсаты: Балаларды шапшаңдыққа, тапқырлыққа, жылдам шешім қабылдауға үйрету.

Ойын барысы: Ойнаушылар шеңбер жасап тұрады, ұстаушыны таңдап алады. Ұстаушыдан басқасы түсті матаның немесе лентаның қиындысын алады да, оны мойынынан айқара айналдыра байлайды. Ұстаушы шеңбердің ортасында тұрады. Тәрбиешінің «Жүгір» деген сигналы бойынша балалар бет-бетімен алаңға кетеді. Ұстаушы ойнаушылардың соңынан жүгіріп, біреуінің лентасын суырып алуға тырысады. Лентасынан айрылғандар уақытша бір жаққа шығып тұрады. Тәрбиешінің: «Бір, екі, үш, тездете шеңберге жүгір!» деген сигналы бойынша балалар шеңбер құрып тұрады. Ұстаушышы алынған ленталардың санын есептеп, оны балаларға қайтып береді. Ойын жаңадан ұстаушы тағайындаудан басталып, қайталанады.

№19 Бақылау: Күзгі көріністі бақылау.

Мақсаты: Күз ерекшеліктерін айыра ылуға ; күннің салқындауы, жаңбырдың жиі жаууы, жапырақтардың сарғаюы, адамдардың жылы киінуі туралы түсінік қалыптастыру.

Еңбек: Ойын алаңы.

Мақсаты: Ойын алаңындағы ағаш бұтақтарын жинау. Балаларды еңбексүйгіштікке баулу. Өз алаңдарын таза ұстауға үйрету.

Жеке жұмыс: «Күз» өлеңі.

Мақсаты: Күз мезгілінің ерекшелігін айтып, тақпақ жаттатқызып, сөздік қорын молайту, есте сақтау қабілетін дамыту.

Көрінеді шалғайдан,

Бел-белестер сарғайған.

Сары жапырақтар төгілген,

Тоғайды да көрдім мен.

Қимылдық ойын: «Қашпа, доп».

Мақсаты: Ойын шартын сақтай отырып, топ болып ойнауға, қимылқозғалысын дамытуға , ептілікке, шапшаңдыққа үйрету.

Қимылдық ойын: «Жүгіріп өтуге үлгер». Мақсаты: Ептілікке, шапшаңдыққа , батылдыққа тәрбиелеу, тез секіруге үйрету.

Ойын барысы: Тәрбиеші балалардың біреуімен жіптің екі ұшын (ұзындығы 3-4м.) ұстап, оны жүгіріп келе жатқан балалардың бағытына қарай жайлап айналдырады. Балалар бірінен соң бірі, жіп жоғары көтерілген кезде жіптің астынан жүгіріп өтуге үлгеруі қажет. Тәрбиеші балалар қимылын реттеп отырады. Ол әрбір жүргізушіге: «Жүгір!» деген сигнал береді. Әрі қарай жіптің өтуге тырысулары қажет.

Дербес ойындар:

- Қуаласпақ

№20 Бақылау: Күз мезгіліндегі адамдардың киім киісін бақылау.

Мақсаты: Адамдардың неліктен күз мезгілінде жылырақ киінетіндігін балаларға айтып түсіндіру.

Еңбек: Біздің ауламыз.

Мақсаты: Ауладағы түскен жапырақтарды жинауға балаларды тазалыққа, еңбекқорлыққа баулу.

Жеке жұмыс: «Күзгі киім».

Мақсаты: Күзгі киім атауларын үш тілде үйрету.

Қимылдық ойын: « Күн мен түн».

Мақсаты: Балаларды әр түрлі қимыл-қозғалсын дамыту, шапшаңдыққа, ептілікке , ұйымшылдыққа тәрбиелеу.

Қимылдық ойын: « Ортасына дейін кім бұрын жетеді?».

Мақсаты: Балалардың қимыл- қозғалысын дамыту, шапшаңдыққа , ептілікке , ұйымшылдыққа тәрбиелеу.

Ойын барысы: Екі қысқа жұмыр таяқ алынады. Ұзындығы 8 м жіпті екі шынан байлайды. Оның қақ ортасына лентемен байлап белгілейді. Балалар таяқтарды алады да, бір-бірінен алшақтап, екі жаққа қарай жіпті таяққа орап, екі қолдарымен таяқты айналдыра бастайды да , алға қарай жылжиды. Жіпті лентаға дейін кім бұрын ораса , сол жеңген болып есептеледі.

Тренинг: «Бір шаңырақ астында»

Қыс мезгілінің картотекасы

Ересек топ

№1 Қар үстіндегі іздерді бақылау

Мақсаты: балаларды қар үстіндегі адамдардың, жануарлардың, құстардың ізін айырып, білуге үйрету. Балаларды байқағыш, ойлау қасиеттерін қалыптастырып, толықтыра түсу.

Қар үстіндегі іздерге назар аударып, оны анықтай білуге көңіл қою. Ауа райының қай кезінде іздер жақсы көрінеді?

Көркем сөз:

Ақ киімді денелі, ақ сақалды,
Соқыр, мылқау танымас тірі жанды,
Үсті – басы ақ қырау түсі суық,
Басқан жері сықырлап келіп қалды. (Абай)

Еңбек: құс тар үшін жемсалғыш жасап, оны ағашқа іліп қою, жем салу.

Мақсаты: қыстаған құстарға, хайуанаттарға қамқоршы болуға тәрбиелеу.

Қимылды ойын: Ақ қоян

Мақсаты: балаларды ептілікке баулу.

Жеке жұмыс: бір құстың лабиринттен шығу жолы туралы ертегіні ойластыру.

Мақал:

Жемберсең құсқа қыста, сауабы тиер оның жазда.

№2 Қар ұлпаларын бақылау

Мақсаты: балаларды қар ұшқындарының қалай пайда болатынын, олардың құрлысымен таныстыру, сонымен бірге балаларды байқағыштыққа тәрбиелеу.

Балаларға қар ұлпасын қағып алып, зейін қойып, анықтауғаұсыну. Қар ұшқыны алты қанаттан тұрады, олар бір—біріне өте ұқсас келеді.

Қар ұшқыны жаңбыр сияқты, бұлтта жаратылады.

Су буы өте жоғары көтеріледі: сол жоғарыда ауаның температурасы өте төмен болғандықтан, сол су буларынан кішкентай ғана мұз

қиыршықтары пайда болады. Алты қырлы мұз түйіршіктері өсіп кішкентай жұлдызшаларға айналады, сөйтіп қар ұшқындары жерге түседі.

Көркем сөз:

Жазда көлге мұз қатты,

Табанымды мұздатты.

Мұз ойылып кетті тез,

Күліп едік, біз қатты.

Қимылды ойынОртаға түспек

Мақсаты: тез жүгіріп секіруге, ептілікке үйрету.

Еңбек: қар атжалдарын жасауға балаларды үйрету.

Жеке жұмыс: шаңғыда жүре білуге машықтану.

№3 қар жауып тұрған көріністі бақылау

Мақсаты: қардың жауып тұрғанын бақылау, ауа райына байланысты құбылыстарды түсіндіру, аязды күнде қар жеңіл болады, олар ауада би билегендей, жылырақ күнде қар ауырлау тартады, - қалықтап жерге түседі, суық күнде қар ұшқындары жеделдеп жауады.

Тапсырма:Қыс тақырыбына символдар арқылы суреттер салуды ұсыну.

Көркем сөз:

Тазалашы мұз болған,
Есік алды тайғанақ жата берсін.
Біз оған теуіп жүрміз сырғанақ,
Шыға беріп жалтақтай,
Ұшып түсті қалпақтай.

Қимылды ойын:Аңшы мен қояндар

Мақсаты: жылжымалы лақтырған нысанға затты тигізу, жүгіруге өрмелеп шығуға жаттықтыру.

Еңбек:Тәрбиеші жұмысты әркімге бөліп беруге көмектеседі. Бірі қарды жинаса, енді бірі оны тасиды, шанаға артады, ұжым болып бәрі қарды тазалауға қатысады.

Мақсаты: жұмысты бірігіп атқаруға бағыт беру.

Жеке жұмыс: Адасқан қар қиыршықтары тақырыбына шығармашылық әңгіме құрастыру.

№4 Қырауды бақылау

Мақсаты: балаларға қыраудың қалай болатынын айтып кету. Қырау түскен ағаштарды бақылау.

Темір затқа үрлеп көрейік. Оған қырау түсті, біздің буымыз суықтан қырауға айналды. Сонымен қырау бұл кәдімгі бу, ол әйнек шынысына, ағаш бұтақтарында, бұтақтарында, басқа заттарда қатып, қырауға айналған. Қырау әдетте күннің ашығында пайда болады.

Көркем сөз.

Тазартып бар кір шаңнан,

Қыс өнерін бастады.

Терезеге қыраудан,

Сурет салып тастады.

Қимылды ойын: Суыққойлар

Мақсаты: қимылды жаттығуларды жасауды үйрету, тапқырлық таныта білу.

Еңбек: бір біріне кедергі жасамай, жұмыс істеуге үйрету.

Жеке жұмыс: тәжірибе жасау: мұз бу су (заттың бір түрден басқа түрге айналуы)

Жорамал:

Ағашқа қырау түссе, аяз болады.

Тұман болса, күн жылынады.

Егерде түнде қырау түссе, күндіз қар жаумайды.

Жұмбақ:

Қанат сияқты ақ,

Ұлпа боп жерде жатады.

№5 Мұз сүнгісін бақылау

Мақсаты:балаларға мұздың қасиеті туралы мол түсінік беру. Байқағыштық қасиетті қалыптастырып, іске баға беріп, қортынды жасай білуге үйрету.

Тапсырма:Сүмелек мұз тақырыбына сурет салу.

Сұрақтар:

Сүмелек мұз жөнінде не айтуға болады?

Ол қандай? Сәбіз сияқты

Сүмелек мұз қай жерде, қалай пайда болады?

Күнгей жақта ма, әлде терістік жақта ма?

Олар қайдан пайда болады?

Осыдан қандай қортынды жасауға болады?

Көркем сөз:

Көл бетінде жатыр айдын – мұзойнақ,

Қыстың өзі жасағандай бізді ойнап,

Шаңғы теуіп жарысамыз желменен,

Күнде осында қызықтаймыз біз ойнап.

Мұзафар Әлімбаев

Қимылды ойын: Үйсіз қалған қоян

Мақсаты:ойынның тәртібін сақтай отырып, секіріп алға жүгіру.

№6 Қайын ағашын бақылау (қиялдау)

Мақсаты: қайын ағашының қысқы көркін бақылау.

Балаларды табиғаттың қорғаушысы болуға тәрбиелеу.

Тапсырма: ағаш туралы суреттер бойынша шығармашылық әңгіме құрастыру. Әр балаға суреттер таратылады.

Көркем сөз

Ағаштар тұр жүдеп,
Жапырақ сәні енеді.

Соғады жел үдеп,
Қыстың кеп сәлемі.

Еңбек: қайын ағашының түбіне қар жинау.

Мақсаты: балаларға ағаштың түбін қармен жабудың сырын, пайдасын түсіндіру.

Қимылды ойын: Біз көңілді баламыз

Жеке жұмыс: Жұмбақты шеш сюжетті ойын ойнату.

Жұмбақ:

Жазда жатсаң көлеңкесіне алады,

Қыста жақсаң, жаның рахат табады.

Ағаш

№7 Терезедегі өрнектерді бақылау

Мақсаты:балаларға құбылысты түсіндіру.
Олардың ойын толықтыру. Терезедегі
өрнектерді бақылау.

Тапсырма:трафареттің көмегімен Аяз атаның
терезеге салған келемежді суреттері атты
ұжымдық жұмыс жасау.

Көркем сөз:

Бір топ бала сырғанап,
Барады әне жарысып.

Қалды артта қыр қалып.

Қимылды ойын: Айлакер түлкі

Мақсаты:оңды – солды жалтырап жүгіруге
жаттығу.

Еңбек:қардан бекініс жасауды үйрету.

Мақсаты:күрекпен қарды ойып, үй салуды,
бекет тұрғызуды үйрету.

Жеке жұмыс:қар атжалына секіріп шығу және
одан жерге түсуге үйрету.

Жорамал:қыз аязды болса – жаз ыстық болады.

Жұмбақ:

Отта жанбайды

Суда батпайды. (Мұз)

№8 Желді бақылау

Мақсаты: желдің бағытын қапалық арқылы анықтау.

Сұрақтар:

1. Желдің бағытын, күшін қалай біліп, анықтауға болады?

- үй мұржаларынан шыққан түтіннен
- қағаздың ұзыншалау кішкентай кескінділерінен
- т.б. жорамалдарынан анықтап білуге болады.

2. Қыста жел қандай болады?

Көркем сөз

Қыстағы қар, жаздағы жаңбыр – жерге жауған нұр.

Қимылды ойын: Өткеншек

Мақсаты: алғашқыда асықпай, сонан соң тез айналып жүгіру.

Еңбек: алаңшаны көркейту үшін түрлі-түсті мұз кесінділерін дайындап қою. Мақсаты: суды қатырып, мұз қалпына келтіру, заттың алғашқы күйінен екінші күйге көшіру.

Жеке жұмыс: екі аяқпен бірдей қарлы жолмен секіру.

Жорамал: қарғалар мен шауқарғалар ағаштың төменгі бұтақтарына отырса – күн желді болады.

№9 Қар тазалушының еңбегін бақылау

Мақсаты: аула сыпырушының қыс кезіндегі еңбегі, оның жұмысы туралы балалардың түсінігін толықтыру. Балғындардың еңбегін бағалап, құрметтеуге тәрбиелеу.

Тапсырма Ауланы тазалаушының еңбегін қалай жеңдетсем деген тақырыпқа шағын әңгіме құрастыру.

Көркем сөз

Қолынам киіп қолғап,

Ауланы ағай сыпырды.

Тазалап қарды мұздарды,

Бәрімізге ол жол ашты.

Еңбек: аула сыпырушыға балабақшаның ауласын сыпыруға көмектесу.

Мақсаты: ересек адамдарға қолдан келгенше көмек беруге деген балалардың ынтасын қолдап, еңбекке баулу.

Қимылды ойын: Сауыққойлар (қысқы спорт ойындары.)

Жеке жұмыс: Кім алысқа секіреді? Жүгіріп келіп ұзындыққа секіру.

Жаңылтпаштар:

Қаңтар айы болды, күн суытты

Қалың қар жауды, боран соқты.

Жапалақтап ақ жауды

№10 Қысқы ағаштарды бақылау

Мақсаты: балалардың ағаштарды қыс кезінде қалпын анықтап, білімін толықтыру.

Тапсырма: Таңғажайып ағаштарды безендіреміз тақырыбына сурет салу.

Ағаштарды сыртқы түсінен, түрінен, бұтақтарынан қалай орналасуынан танып, айыруға үйрету.

Балаларды табиғатқа қамқоршы болуына тәрбиелеу.

Сұрақтар:

- 1.Жапырақсыз ағаштарды қалай атаймыз?
- 2.Жапырақтар неге күзде түсіп қалады?
- 3.Ағаштар бір біріне немен ұқсас?
- 4.Ордың айырмашылығы қандай?

Дидактикалық ойын: Сөзбен суреттеп айт ағаштың түрін таны.

Қимылды ойын:Ордағы қасқыр

Мақсаты:секіруге, затты лақтыруға жаттықтыру.

Еңбек:ағаштардың түбін қармен жабу.

Мақсаты:қар ағаштың түбін аяздан қорғайтынын балаларға түсіндіру. Балаларды табиғатқа қамқоршы болуына тәрбиелеу.

Жеке жұмыс:шаңғымен жаттығулар жасау: екі аяқпен кезек-кезек оңға, солға.

№11 Қар жинайтын машинаны бақылау

Мақсаты: адам еңбегін жеңілдететін машинамен таныстыруды жалғастырып, қоршаған орта білімдерін толықтыру.

Тапсырма: Ауланы тазалаушының еңбегін қалай жеңілдетсем деген тақырыпқа шағын әңгіме құрастыру.

Сұрақтар:

- 1.Бұл машинаның аты қалай?
- 2.Ол не істейді?
- 3.Ол қарды қалай жинайды?
- 4.Балалар сендер адам еңбегін жеңілдететін тағы қандай машиналарды білесіңдер?

Көркем сөз:

Кәне, кімнің бойы ұзын,
Паровозы ол поездың.
Қатар-қатар тұратың
Поезды біз құрайық.

Қимылды ойын: Аңшы мен коян

Мақсаты:нысаңаға затты лақтырып тигізу,
жугіру,өрмелеп жоғары шыға білу.

Еңбек:гүлзарға,ыдысқа түрлі-түсті мұзды қатырып қою.

Мақсаты:балалардың эстетикалық танымдарын арттыру.Айналаны әсем етіп көріктендіру.

Жеке жұмыс: шанғы тебе білуге үйрету.Шанғы жолымен сырғанай отырып жүру.

Жорамал:Қыс қарлы болса-Жаз жаңбырлы болады.

№12 Саябаққа саяхат

Мақсаты: қыстың (нышаны) белгілері туралы балалардың білімін анықтап, толықтырату. Балалардың сөз құрамында: қыс, қар, мұз, аяз, қар қырш-қырш еттеді, жалтырайды, жылтылдайды басқа қысқа байланысты сөздер қолдану. Балаларды табиғаттың қамқоршысы, жанашыры етіп тәрбиелеу. Тапсырма: Қыс кемпірдің бқзықтығы атты тақырыпта шағын әңгіме құрастыру, қыстың жағымды, жағымсыз құбылыстары туралы.

Көркем сөз:

Ақ қар жауды,
Енді аппақ жер өңі
Қардаң таулар
Көлеңкесін көреді.

Қимылды ойын: Біз көңілді баламыз

Мақсаты: тез жүгіруге, жүгірген баланы тез ұстап алуға жатықтыру.

Жеке жұмыс: жүгіріп келіп қарды алысқа лақтыруға жатықтыру.

Кім бәрінен алысқа лақтырса-сол жеңімпаз.

Жұмбақтар: Мәтел:

Қанаты жоқ ұшады, Қыстағы қар, жаздағы жаңбыр-
Аяғы жоқ желеді, Жерге жауған нұр.

Аузы жоқ ұлиды.

(боран)

№13 Күннің көзін бақылау

Мақсаты:күннің көзін қыс мезгілімен (қыстың басы, ортасы,аяғымен) байланыстырып, балаларға барынша мол түсінік беру.Күн қысқарады-желтоқсанның 22-сі ең қысқа күн болып есептеледі. Күннің көзі ұясынан сәл ғана көтеріліп, біраздан соң кешкі ұясына барып қонды.

Күн қысқа әрі суық .Көлеңке ұзарды.

Көркем сөз:

Батар күннің атар таңы бар.

Қимылды ойын: Жұп болып эстафета ойының жүргізу

Мақсаты: шанамен сырғанақ тебу.Балаларды эстафета бір-біріне беруге үйрету.Жолдасы үшін жанашыр,жақсы жолдас болуға тәрбиелеу.

Еңбек: Аққала жасау.

Мақсаты: қармен жұмыс істеуге үйрету.

Жеке жұмыс: өз қиялдарымен әңгіме-салаттарды құрату.

Жұмбақ; Мақал:

Таңмен көзін ашады, Мезгіл жетсе,
Әлемге нұрын шашады. Мұз да ерір.

№14 Жайсыз ауа райын бақылау

Мақсаты: Балаларға ауа райының жағдайын байқап, белгілеуді ұсыну. Қатты желге назар аудару. Қатты жел әсіресе ақпан айында жиі болады, ұйтқыған боран мен бұрқасын борандарда қар бір жердең бір жерге жөңікіліп жүреді.

Көркем сөз:

Қыстсың кенже баласы ақпанбысың,
Аспан астың ораған ақ ықармысың.

Алай-түлей бораның, язында,
Әппағым-ау аз –аздан шақтармысың?!

Қимылды ойын: Үшінші артық
Мақсаты: Шапшандыққа баулу.

Еңбек: Ауланы қардан тазалау.

Мақсаты: күректі пайдалана білуге үйрету.

Қимылды ойын: Денені тік ұстап,
жатығуларды дұрыс білу.

Жаңылпаштар:

Қар аппақ, дала аппақ-бәрі аппақ....

Қыс қыспаса, қыс па? Құс ұшпаса, құс па?

№15 Қыстың негізгі белгілерін бақылау

Мақсаты: балаларды қыстың белгілерін ажырата білуге үйрету..

Көркем сөз:

Аппақ, аппақ ақшақар

Бірін ұстап алайын...

Ұстадым!

Жоқ, ақша қар,

Қайдан іздеп табайын?

(Жақан Смаков)

Қимылды ойын: Аяз

Мақсаты тез жүгіруге жаттықтыру.

Еңбек: үйдің ауласын қардан тазартып қою.

Мақсаты: күрекпен жұмыс істеуге үйретіп, еңбекке баулу.

Қимылды жаттығулар: мұзды жолмен сырғанай білуге жаттықтыру.

Жорамал:

Түтін будақтап шықса, аяз болады.

№16 Ауыл көшесін бақылау

Мақсаты: тәрбиеші көшеде тәртіп сақтау туралы, жол жүру ережесі туралы, көліктердің көптеген түрі туралы білімдерін анықтап, толықтыру.

Сұрақтар:

Көшедегі үйлер қандай?

Көшедегі көліктер бір бағытта жүре ме, әлде екі бағытта жүре ме?

Жүргіншілер қайда, қандай жолмен жүрулері керек?

Көркем сөз:

Менің атым бағдаршам мекен жайым тұрақты,

Жақсы білем міндетімді, мүдірмеймін ешқашан.

Жол сілтейтін белгілер бөлінеді төрт топқа.

Қимылды ойын: Жанады жанбайды ойыны.

Мақсаты: тез жүгіруге, шыдамдылыққа жаттықтыру.

Еңбек: балабақшаның маңын қардан тазарту.

Мақсаты: күрекпен жұмыс істеуге, бірлесіп еңбек атқаруға, істі аяғына дейін тиянақты орындауға үйрету.

Жеке жұмыс: мұздың үстімен сырғанай білу.

Жұмбақтар:

Менің үш көзім бар,

Бір көзім кідір дейді,

Бір көзім жүгір дейді,

Бір көзім абайла дейді,

Қарап ал маңдайға! - дейді

(Бағдаршам)

№17 Қардың қасиетін бақылау

Мақсаты қар туралы балалардың білімдерін толықтыру, ақ, ұлпа сияқты, күн нұрына шағылысып жылтырайды.

Көркем сөз:

Аққала

Аула сырты баққа да,
Тұрғызамыз аққала
Аққаланы айналып,
Ойлаймыз біз шаттана.

Қимылды ойын: ұстап ал

Мақсаты: белгі берілісімен бірден іске кірісіп,
жаттықтыру.

Еңбек: қарды күреу.

Жеке жұмыс: қарды жұмырлап, қатты қысу.

Жұмбақтар:

Мамықтай ұлпа,

Қанттай ақ.

Қыста жер бетін басады,

Жазда сайға қашады.

Мақал:

Сыртта тау болып жатса,

Үйде су болып тұрады.

Далада қар болса,

Қамбада астық болады.

№18 Құстарды бақылау

Мақсаты: қыстайтын, алаңға келетін құстардың аттарын анықтау. Олардың сыртқы бейнесін, қандай жемді жақсы көретінін, қалай тұрып, қалай жүретіндерін анықтау. Балаларды байқағыштыққа, құстарға жанашыр болуға тәрбиелеу.

Көркем сөз:

Мың торғай қамаса қораға,

Бір торғай тұрмайды...

Бір торғай тұрмайтын қораға

Мың торғай тұрмайды.

Қимылды ойындар: Ұядағы құстар

№19 Табиғат күнтізбесі арқылы ауа райын бақылау

Мақсаты: ауа райын бақылау. Ауа райына көңіл бөліп, байқау өткізулерін ұсыну.

1. Сық па, жылы ма?
2. Күн желді ме, жоқ па?
3. Балалар қалай киінген?
4. Ауа райының жайы қалай анықталады?
5. Күн шуақты ма, әлде бұлыңғыр ма?
6. Қар жауып тұр ма?
7. Жуырда қар жауып, өттіме ме?

Серуендепкелген балаларға бүгін өздері көріп, бақылаған ауа райының жайын күнтізбеге белгілеулері керектігін естеріне салу.

Тапсырма: бұлттың суретін салу.

Көркем сөз

Далада қандай тамаша,

Ақ мамыққа оранған.

Ақ дастархан жапқандай,

Көз тоймайды қарасаң.

Қимылды ойын: Арқан тарту!

Мақсаты: қимыл-қозғалыстарын қалыптастыру.

Еңбек: кішкентай балдырғандардың ойнайтын ауласын қардан тазарту.

Көктем мезгілінің картотекасы

Ересек топ

№1. Ауа райына бақылау жасау

Бақылау . Көктемгі ауа райы өте құбылмалы,бірақ күннен-күнге күн жылына бастайды.Ауа қысымы көтеріледі. Ашық күндер көп болып,күн сәулесін мол шашады.Аспан сұрғылт түсін ашық көк түске алмастырады.Көктемнің алғашқы айы мен соңғы айын салыстыра білуге үйрету. Ауа райының өзгерісін анықтап оны ажырата білуді жалғастыру. Балалардың байқампаздығын,табиғат пен қарым-қатынасын дамыту

. Қимылды ойын «Қасқыр мен лақтар» Белгі бойынша ұзындыққа секіруді жалғастыру(лақтар алаңда жүгіреді);жүргізуші қасқырдың көзіне түспей, алаңда жүреді.Ойын шартын бұзбау,ұсталғандары шетке шығады. Шапшандық пен бейімділікті дамыту.

Еңбек іс-әрекеті:Топырақты тұқым салуға дайындау.Еңбектенуге деген қабілетін дамыту,бастаған ісін аяқтау,үлкендерге көмектесу.

Тәжірибе мен сараптама«Ауа райын сипатта!»Балалардың ауа райына байланысты сөзді таңдап алуды үйрету.
(жылы,ашық,суық,күрғақ,желді,жаңбырлы,тұманды)Өзіндік іс-әрекет:Ойын барысында балалардың бір-бірімен қарым-қатынас жасауын қадағалау, олардың іс-әрекеті мен қылықтарын білдіру,өз ойын іске асыру.

№2. Күнге бақылау жасау

Бақылау. Күннің аңыздылығы адам өмірінде өсімдік пен жануарлар әлеміндегі алатын орны жайында түсінік қалыптастыру. Күн көзінің көктем кезіндегі белсенді өзгерісін көруге үйрету (жоғары көтеріледі, шуақтары жылу шашқанда, қарай алмайсын). Тақырып бойынша белсенді сөздікті дамыту. Қимылды ойын. «Күн мен бұлт» Шеңбер бойында жұппен тұруды жалғастыру, ойын ережесін сақтау. «Күн» деген сөзді естігенде қыдырып жүреді, ойнайды, «түн» сөзінде тығылады.

Еңбек әрекеті. Гүл тұқымын топыраққа егу. Балаларға жұмыстың қарапайым, оңай түрін үйрету. Құрал-саймандарды ұқыпты ұстауға тәрбиелеу. Дидактикалық ойындар. Тәжірибе мен сараптама Тапсырма 1. Ауладан күнге қызған затты табу. Оның неден жасалғанын айту. Қорытынды. Алдымен темір заттар қызады.

Тапсырма 2. Қай зат тез ысиды? Қорытынды. Ақшылға қарағанда қара заттар тез ысиды.

Тапсырма 3. Ағаштың көлеңке жағымен күн түсетін тұсын ұстап көру. Қорытынды. Күн түскен жақ жылы, ал көлеңке жағы суық. Өзіндік іс-әрекет Әр балаға өзін қызықтыратын іспен айналысуға жағдай туғызу.

№3. Желге бақылау жасау.

Бақылау. Көктемгі жел құбылмалы. Егер солтүстіктен соқса өткір және суық болады. Мұндай желді көктемгі дауыл әкеледі, ағаштарды сықырлатып шайқалтады, терезеге қар соқтырады. Оңтүстік жел жылы леппен және ауа райын өзгертіп, жаңбыр жаудырады. Балалардың көктем мезгіліндегі құбылыстар жайында білімдерін кеңейту, желдің аспандағы бұлттарға олардың қозғалысына әсерін тигізетінін айту.

Қимылды ойын. «Қақпақ пен таяқ».

Еңбек іс-әрекеті. Қажеттілік бойынша жұмыс Балаларға топыраққа су құю барысында мұқият болуды, өз еңбегінің қажеттілігін түсіне білуге үйрету. Өсімдікті күту барысында тыңғылықты жұмыс атқара білуге тәрбиелеу.

Дидактикалық ойын.

Тәжірибе мен сараптама . «Жақсы, жаман» Табиғатта болып жатқан құбылыстардың жақсы және қарама-қайшы тұстарын көре білуге үйрету. Өлі табиғат пен тірі табиғаттың бір-бірімен байланысын; ойлау қабілетін, сөздік қорын дамыту. (Балаларға желдің әсерінен болған жағымды-жағымсыз жағдайды айта білуді ұсыну).

Тапсырма. «Бұлттардың қозғалысына байланысты жел күшін анықтау».

Өзіндік іс-әрекет. Көңілді тыныш сәтті қолдауды қарастырып, өзіндік жұмысты мадақтау

№4. Аспанға бақылау жасау.

Бақылау. Балалардың көктемгі аспанға назар аударуларын талап ету. Аспанның қыста қандай болатынын, қазіргі кезі қандай екенін нақтылау. (Қыста аспан- сұр, ал қазір -көкшіл) Бақылау барысында көркем сөзді қолдануды үйрету. Қимылды ойын. «Қазым, қазым қаңқылда!» Ойын шартына сай түрлі қимылдар жасауға үйрету. Балалардың ойында қырағылық, шапшаңдық таныта білдіруіне назар аудару.

Еңбек іс-әрекеті. Тұқымды қарашірікке отырғызу. Топырақты жәшіктерге өз беттерімен салуды үйрету, оған тұқым себу. Құралдарға деген ұқыптылықты тәрбиелеу.

Дидактикалық ойындар. Тәжірибе мен сараптама «Көктемге арнап бояу табайық» Балалардың жыл мезгілі туралы білімін тиянақтау- көктем табиғаттағы өзгеріс. Өсімдіктер мен жануарлардың көктемде бояуы қанық болатынын түсіндіру. Байланыстыра сөйлеуді дамыту.

Өзіндік іс-әрекет. Дәлізде ойынға, оқу іс-әрекетіне қолайлы жағдай туғызу. Ауа райының жағымды тәртіп дағдыларын қалыптастыру.

№5. Шоғырланған бұлтқа бақылау жасау.

. Наурыз айының екінші жартысында алғашқы шоғырланған бұлттар пайда бола бастайды. Ауа райының жылуына байланысты олардың пайда болатынын түсіндіру. Қардың еруі қалай тез болса, бұлттар да сонша көбейе түседі. Олар қысты күндегідей аспанды толық баспайды. Тек шоғырланып жүреді. Осы бұлттар ұлпа мақтадай түрлі пішінде тегіс негізде болады. Шоғырланған бұлтты аспаннан көріп, қайталанбас сұлулығын байқай білуге үйрету. Шығармашылық қабылдауын дамыту.

Қимылды ойын. «Кілттер» Кеңістікті бағдарлап жылдам әрекет жасауға үйрету. Бастаушы шеңбер бойымен жүріп, кілт кімде деп сұрайды. Балалар жауап беріп орындарын ауыстырады. Бастаушы бос шеңберді жылдам алып қою керек. Шеңберсіз бос қалған бала бастаушы орнына болады. Балалардың ойынға деген қызығушылығын арттыру.

Еңбек іс-әрекеті. Ауладағы қарды тазалау. Күрекпен жұмыс істей білу, қарды үю. Оны анықталған орынға апару. Еңбекті ынтамен жасауларын қалыптастыру. Дидактикалық ойын. Тәжірибе мен сараптама «Бұлт неге ұқсайды?» Түрлі заттар мен жануарлардың келбетін таба білуге үйрету. Қиялын, шығармашылық қабылдауын дамыту. Өзіндік іс-әрекет Балалардың бірлескен мықты нәтижелі еңбегіне баға беріп, құптау.

№6. Қардың алғашқы еруін бақылау

Бақылау. Балалардың назарын қардың алғашқы еріген тұстарына аудару, неліктен барлық жерде бірдей қар кетпейді.(ең алдымен жазық жерлер мен төбелердің қары ериді, себебі ол жерге күн көзі мол түседі.) Күн сәулесі мен жарық жердің тұстары тез еритіндігі туралы балалардың түйсігіне түйю. Байқампаздықты дамыту.

Қимылды ойын. «Жүгір-отыр-жүгір!»Белгі бойынша әрекет жасауды дамытуды жалғастыру.(«Жүгір!»-балалар аланда жүгіреді, «Отыр!»-отырады);жылдамдықты(бұйрықты тез орындау). Күнделікті белсенді қимыл әрекетті қалыптастыру.

Еңбек іс-әрекеті.Терезе алдындағы бакша (суару)Өз бетімен суару ережесін орындауды үйрету, топырақты қопсыту,су бүрку.Ұқыптылық пен еңбексүйгіштікті тәрбиелеу.

Дидактикалық ойын. Тәжірибе мен сараптама.«Көктем ерекшеліктерін кім көп атайды?»Ерте түскен көктемнің ерекшеліктерін атай білуге үйрету. Сөздік қорын молайту.

Тәжірибе. «Қай жердің қары тез ериді?»Табиғат құбылысының себеп-салдарын түсіндіру.

Өзіндік іс-әрекет..Ойын барысында бірігіп 2-3 рөлден тұратын ойындарды құрдастарымен бірігіп ойнау. Ойын әрекетін орындау.

№7. Жылғалар мен шалшықтарды бақылау.

Бақылау. Балаларда қардың еруінен пайда болатын жылға мен шалшықтар туралы түсінігін қалыптастыру. Жылғаның басталатын тұсы мен ағар жолын тауып алу. Жылғаның сыңғырлап ағуын тыңдау.

Қимылды ойын. «Батылдар» Жылғалар мен шалшықтардан секіріп өту, ұзындыққа секіруді үйретуді жалғастыру, дұрыс қона білу. Секіру барысында тепе-теңдікті сақтай білуге тәрбиелеу.

Еңбек іс-әрекеті. Аула маңын қоқыстан тазарту Ұжымда еңбектене білуді қалыптастыру, жұмысты жоспарлау, бақылауды іске асыру. Ұқыптылық пен белсенділікті тәрбиелеу.

Дидактикалық ойын. Тәжірибе мен сараптама Тапсырма 1. «Қайық қайда жүзіп барады?» Жылғаға қағаздан жасалған қайықты жіберіп, оның қайда жүзетінін бақылау. Қорытынды. Су қайықты жүргізеді, жылғаның ағысына байланысты ағады.

Тәжірибе. «Батады, батпайды» Түрлі материалдан жасалған заттардың қасиетін анықтау суда бататын, батпайтын; Сараптама арқылы балалардың бір қорытындыға келе білуін үйрету. Сөздік қорын молайту.

Тапсырма 2. Шалшықтың суын қолымен ұстап көру. Қорытынды. Су өте салқын, себебі ауа да суық. Сондықтан өсімдік қыстан кейін жаңа оянады, бірақ өспейді.

Өзіндік іс-әрекет. Ойын барысында балалардың бір-бірімен қарым-қатынас жасауын қадағалау. Өзге балалардың жасаған қылықтарына баға бере білу.

№8.Сүңгілерді бақылау.

Бақылау.Балалармен бірге сүңгілерді қарау.Сүңгілердің пішіні, көлемі әр түрлі болатынын атап өту. Олардың пайда болуын түсіндіру (қар ериді,су тамшылайды,бірақ үнемі бірдей,жылы емес;күн суық болғанда су тамшылары қатады,мұздақ төмен қарай өседі). Балалардың көктемгі табиғаттың құбылысы жайында түсінігін кеңейту.

Дидактикалық ойын.Тәжірибе мен сараптама.Тапсырма 1. «Шелекке қанша су жиналады?»Шелекті далаға бірнеше күнге қойып, төбеден аққан судың мөлшерін анықтау. Қорытынды. Су біртіндеп көбейеді,яғни,қар күннен-күнге тез ериді.

Тәжірибе. Мұздақтардың астына шелек қойып, күн мол түсетін және күн түспейтін тұстарын бақылап, қай тұста шелек тез толды?Қорытынды. Жарық жақтарымен таныстыру. Мұздақтардың ұзару себебін түсіндіру.

Тапсырма 2. Әртүрлі ауа райындағы тамшыны тыңдау. Қорытынды. Аязды және бұлтты күндері тамшылар жоқ.

Өзіндік іс-әрекет. Балалардың ойын мазмұны мен тақырыбын жетілдіруді дамыту. Өз ойларын жүзеге асыру,яғни ойында рөлдерге бөлуде ойыншық пен міндеттерді бөлісуде құрдастарының ойына келіспеушілік білдіру.

№9. Өзендегі мұздың еруін бақылау.

Бақылау. Көктемде күн қызуын мол шашып, күн жылына бастайтынын түсіндіру. Өзен мен көлдерде сең жүре бастайды. Балалармен мұздағы жарықтардың пайда болуын қарау. Мұз ластанады, өйткені жағадағы сулар жылғалар арқылы құйыла бастайды. Мұз үстімен адамдар жүрмейді. Табиғат құбылыстарына деген байқампаздық пен қызығушылықты дамыту. Өз беттерінше қорытынды жасап, сөздік қорды байыту.

Қимылды ойын. «Өзенге, жағаға» (Эстон халық ойыны) Белгі бойынша қателеспей әрекет жасауды үйретуді жалғастыру (бастаушы бұйрық береді, бірақ өзі бөтен қимылдар жасайды). Өзенге секіру, жағаға секіру (жерде бір-біріне қарама-қарсы сызықтар). Ойын кезінде жаттығу жасауда күш пен жігерлікті дамыту.

Еңбек әрекет. Балықтарға күтім жасау. (Қажеттілікпен жұмыс) Аквариумдағы судың тазалығын қадағалау. Ондағы шөптер мен судың жағдайын қарап, күтім жасау. Балықтарды күтуге деген ықыласты дамыту.

Дидактикалық ойын. Тәжірибе және сараптама «Алдымен не содан соң ше?» Көктемде болатын құбылыстардың логикалық тізбегін бекітуді үйрету. (күн қызуын мол шашады, қар мен мұз ери бастайды т.с.с) Есте сақтау қабілетін дамыту, ізденімпаздыққа тәрбиелеу. Ерікті іс-әрекет Баланың даму негізінің жағымды сапасын жеке ұжымда қолданып іске асыру. Белсенді балалар өз құрдастарына, яғни ойын кезінде сылбыр балаларға қысым көрсетпей, ойынға араласып кетуіне қол ұшын бере білу.

№10. Қар бетінің төмен түсуін бақылау

Қардың төмен түсуі күн сайын арта түседі, түсі сұрғұлт тартып, қар беті күртіктеніп, асты борпылдақ қар болатынын түсіндіру. Көктемгі қардың жағдайы туралы балалардың білімін бекіту. Табиғатта болып жатқан өзгерістердің себебі туралы айтып өту. Танымдық қызығушылықтарын дамыту.

Қимылды ойын. «Жолды тап» Бағыт бойынша аулада кеңістікті бағдарлай алуды бекіту. Аулада ойын мәресінен финишқа дейін жүгіру. Кеңістікті бағдарлауды дамыту.

Еңбек іс-әрекеті. Өз қалауымен бірлескен еңбек әрекетіне қатыса білуге тәрбиелеу. Еңбек әрекетіне белсене қатысқан балаларды мадақтау.

Дидактикалық ойын. Тәжірибе мен сараптама «Қар қандай, сипатта?» Көктемдегі қардың өзгерісін бекіту: борпылдақ, сұр, лас. Тәжірибе. Қарды күреу

Өзіндік іс-әрекет. Әр бала өз қалауы бойынша еріген қар бетіндегі қоқысты тазартады.

№.11. Ағаштарға бақылау жасау

Бақылау. Балалармен бірге ауладағы ағашты қарау: ағаштың бүрлерінің астынан кішкентай жапырақ өскіндері өсіп келе жатқанын бақылау. Ағаштарды бүрлері мен бұтақтарына қарап айыра білуге үйрету. Терек пен аққайыңның бұтағын салыстыру(аққайыңның бұтағы жіңішке, иілгіш, қабығы қоңыр-қызыл, бүрі ұсақ, бұтақта бір-бірлеп орналасқан; терек бұтағы аққайыңға қарағанда жуан, қабығы сұрғылт-жасыл, бүрі ірі, ұзын, жабысқақ және хош иісті, бір-бірлеп өседі) Салыстыра білу қабілеті мен нақты белгілерін атай білуге үйрету. Табиғаттан алған әсерлерін қуанышты көңіл-күйлерін білдіре білу.

Қимылды ойын. «Ағаштан ағашқа» Алға жылжу арқылы қос аяқтап секіре білуді бекіту. (кімде-кім аз секірсе сол, жеңімпаз) ойын барысында ойынды әділ бағалауға үйрету. Ойын барысында жолдастарымен ақылдаса білуді дамыу

Еңбек іс-әрекеті. Бұтақты кесуден кейінгі қалдықты жинау. Еңбек нәтижесін көру, топқа бірнеше бұтақты жинап әкеп, келесі бақылауды ұйымдастыру.

Дидактикалық ойын. Тәжірибе мен сараптама «Біздің үй қайсы, тап?» Сипаттау бойынша ағашты таба білуге үйрету. Өзіндік іс-әрекет Ойын барысында жұбымен бірге бірлесіп, ойын нәтижесін бөлісе білуге үйрету.

№12. Аққайыңның шырын бөлген уақытын бақылау.

Балалардың назарын аққайыңға аудару. Көктем келісімен ағаштардың шырындық қозғалысы болатынын атап өту. Бұл процесс көкетмде еріген қардың суын тамыры арқылы жұтып, шырын бөліндісі содан пайда болатынын түсіндіру. Ол қыс бойғы өсімдіктердің тағамдық қорының еруінен пайда болатын ерітінді. Балалардың қызуғышылығы мен қабілетін дамыту. Табиғатқа деген сүйіспеншілігін ояту.

Қимылды ойын. «Орман дақтары» Балалардың өз бетінше ойынды ұйымдастыра білуін дамыту. Ағашқа арқасын беріп тұрған, қос қолымен қымтап ұстаған баланы қозғауға болмайтынын,. ойынға деген қызығушылықты арттыру.

Еңбек іс-әрекеті. Ағаштың жан-жағын дөңгелетіп копсыту. Еңбек барысында еңбекке тәрбиелеу. Жалпы пайда үшін еңбектенуге үйрету.

Дидактикалық ойын. Тәжірибе мен сараптамалар. Тапсырма. Шырын бөліп тұрған ағашты тауып, бақылау. Қорытынды: Ағаш қабығының астынан мөлдір сұйық бөлінеді, дәмі тәтті, ауада тотығады, қызғылт түске енеді

. Өзіндік іс-әрекет. Бірлескен іс-әрекет барысында ереже мен тәртіп нормаларын белсенді қолдана білуге ынталандыру.

№13.Бақта өсетін ағаштардың гүлденуін бақылау.

Бақылау.Ағаштарды түсіне қарай қарау, жәндіктердің үймелеуін белгілеу, гүлдеген ағаштардың сұлулығын айыра білу,ағаштардың пайдасы жөнінде балалардың түсінігінде қалыптастыру. Эстетикалық талғам мен сезімді тәрбиелеу.

Қимылды ойын. «Секіргіш бақалар» Керілген сымнан секіре білуді жалғастыру.(Тәрбиеші жіптің бір ұшын ұстап,жерге айналдыра дөңгелетеді,ал шеңберде тұрған балалар секіру керек).Балалардың физиологиялық ұйымшылдық,төзімділік қасиеттерін дамыту

.Еңбек іс-әрекеті. Ағаш түбін әктеу.Ағаштың түптерін әктеу. Щетканы оң қолмен ұстап,жоғарыдан төменге қимылдар жасау.Берілген тапсырманы мұқият тыңдап,істі аяғына дейін жеткізу.Қиындық туа қалған жағдайда көмекке келу.

Дидактикалық ойындар. Тәжірибе мен сараптама. «Орманшы» Бірнеше ағаштың түр-тұлғасын, бөліктерін:діңі,жапырағы,жемісі мен дәні болатынын еске сақтау.Өз білгендерін сөзбен жеткізе білу.

Өзіндік іс-әрекет. Ойын барысында бір-бірімен қарым-қатынас жасап,өз ойларын ортаға салып,кұрдастарының шешіміне келіспеушілік білдіре білу,рөлдерге бөлу,ойыншықты бөлісе білуге дағдыландыру.

№14. Жаңа өсіп келе жатқан көк шөпті бақылау.

Бақылау. Балалармен жаңа өсіп келе жатқан көк шөпті қарау. Күн көп түсетін жерде алғашқы шөптер қылтиып шыға бастайтынын бекіту. Күн қыза бастады, қар еріді, топырақ жылынды, көк шөп өсті, яғни балаларды осылай қорытынды жасай білуге үйрету. Табиғаттың оянуына байланысты балаларда көтеріңкі көңіл күйді ояту. Өсімдікті аялап, күте білуге үйрету.

Қимылды ойын. «Көк шөптегі хоккей» Хоккей таяғымен допты домалата білуді бекіту, қақпаға соғу, бір орында тұрып кіргізу. Ойында достық көмекке келуді үйрету.

Еңбек іс-әрекеті. Ауладағы қураған шөпті жинау. Тырнауышпен жұмыс істеуді жалғастыру (шөпті белгілі бір орынға жинау, зембілмен оны апару). Жолдастарымен бірлесіп жұмыс атқарып, ұжымдық еңбекке деген қызығушылықтарын тәрбиелеу.

Дидактикалық ойындар. Тәжірибе мен сараптамалар. Тапсырма. Аулада қыстан кейінгі шыққан шөп орнын тауып алу. Балаларды табиғатта болып жатқан өзгерістерді көре білуге үйрету. Сөздік-логикалық ойын дамыту, қойылған сұраққа жауап таба білуге дағдыландыру.

Өзіндік іс-әрекет. Балаларға өз беттерімен ойын тақырыбын таңдауды үйрету. Өз тәжірибесі негізінде бақылау барысынан алған жағымды тұстарды дамыту. Әр саладан алған білім көзін ойын кезінде көрсете білу.

№15.Бақбақтың өсуін бақылау

Бақылау.Бақбақтың құрылымы жайлы балалардың білімдерін бекіту. Өсімдіктің өсуі және өсу реті туралы түсініктерін нығайту. Бақбаққа және басқа өсімдіктерге ықыласпен қарауды тәрбиелеу. Байқампаздықты дамыту.

Қимылды ойын. «Гүлдер» Гүлдердін атауын пысықтау(ойыншылар өздеріне гүл атауын таңдап алады). Алаңда қозғалу біліктіліктері, белгіні сезіне білу(бастаушы басқа ойыншылармен алаң ішінде қозғалып жүреді, бастаушы гүлді атайды, аты аталған гүл-ойыншы қолын көтеріп қашады);ойын тәртібін сақтау(жаңа гүлді атай алмаған ойыншы бастаушыны ауыстырады).

Еңбек іс-әрекеті. Гүлзарлардағы гүлдері бағып,күту. Гүлдерді дұрыс суару дағдыларын бекіту.(таңертең не кешке суару, күн қызбай тұрғанда асықпай біркелкі суару). Гүлдерге ықыласпен қарауды тәрбиелеу.

Дидактикалық ойындар.Тәжірибе және сараптама . «Тұқымның саяхаты»Өсімдіктің өсуіне қажетті шарттарды бекіту. (тұқым-су,топырақ,жылы,сабақ,жапырақтар,гүл,гүлдің тұқымы пісіп жетілуде тұқымды жел ұшырады.)Тәжірибе. Бақбаққа «парашют» не үшін керек? Гүлдің құрылымы мен таралуы арасындағы байланыс. Қорытынды. Тұқымдар өте кішкентай,жел «парашюттерге» алысқа ұшуға көмектеседі.

Өз бетімен іс-әрекет. Ойыншының тақырыбын балалар алдын ала талқылап, рөлдерді бөліп, 3-4 адамнан тұратын бастапқы заттық кеңістіктегі қозғалысты ұйымдастыру.

№16. Бұталарды бақылау.(итмұрын,көгіс,қаражеміс,шетен,қызыл мойыл)

Бақылау.Бұталарды бұтақтарына және бүршіктеріне қарай айыра білу біліктілігін бекіту(көгістің бұтағы осал, сұр, бүршігі домалақ, тегіс,екеуі бірге өседі.)қолайлы шарттармен байланысын көрсету(көп жарық,жылу,ылғал). Табиғатты эстетикалық тұрғыдан қабылдауын дамыту,қорғауға ұмтылдыру.

Қимылды ойын.«Шегіртке»Алға қарай екі аяқтап секіруді бекіту. Шапшаңдықты дамыту, тепе-теңдікті сақтауды үйрету.

Еңбек іс-әрекеті.Қураған бұтақтарды кесу,бұталардың түбін қопсыту. Қураған бұтақтарды кесу үшін балаларды қатыстыру(қураған бұтақтарды белгісі бойынша анықтау),өз еңбегінің мәнін түсіну. Үлкендерге көмектесу ықыластарын тәрбиелеу. Дидактикалық ойындар. Тәжірибе мен сараптама.«Ағаштар мен бұталарды отырғызу үшін не керек?»Ағаштарды отырғызу үшін керек заттар мен құралдар туралы білімдерін бекіту.(ойын үшін әр түрлі ойыншықтар шығару;қасық,кубик,қуыршақ және т.б еңбек құралдары: тырнауыш,күрек.)«Қалай аталады?»Берілген суреттердің арасынан ағаштарды, бұталарды және гүлдерді топтау дағдыларын арттыру.

Өз бетімен іс-әрекет. Балаларға өз рөлін және басқа ойыншылардың рөлдерінің мазмұнын есте сақтауға үйрету. Ойын барысында балалар ауысып 2-3 рөлді ойнау алуы, ойын барысында бір-бірімен қарым-қатынас ережелерін білу, бой ұсындыру,теңдік басқару.

№17.Шырша және қарағайды салыстыра бақылау.

Бақылау.Балалармен қарағайды қарау. Ағашты тауып атай білу. Қарағай мен шыршаны салыстыру;Ұқсастығы мен айырмашылығы. Ағаш биік, діңгегі тік, тегіс, қабығы сұр,қатпарлы. Ол ағаштың ішкі бөлігінің кеуіп кетуінен, зиянкестерден, әр түрлі зақымданудан сақтайды. Қабығы өсу барысында пайда болады. Ерте көктемде 2-3 күнде қарағайдың жіңішке бұтақтарында көк-жасыл түсті қылқан шоқтары пайда болады. Олардың арасында қызғылт немесе жасыл бүршіктер және сары масақтар көрінеді. Көктемгі табиғаттың сұлулығын ұғына білу біліктілігін арттыру. «Бүршіктен атта»Бұйрықты орындау біліктіліктерін пысықтау-бүршіктен аттау,жүгіру(оң және сол жақпен),жүру тоқтамау,кідіріссіз.Шыдамдылықтарын дамыту. Еңбек іс-әрекетіҚылқан жапырақты ағаштарды күту(қажетті жағдайда) балаларды діңгектің айналасын қопсытуға, қылқандарын жинауға қатыстыру.Еңбек құралдарына ұқыпты қарауды,іскерлік мәдениетті тәрбиелеу. Дидактикалық ойындар.Тәжірибе мен сараптама.«Бұтағына қарай ағашты табу»Бөліктерден бүтін құрау. Бұтақтарға қарап ағашты атауды үйрету. Өз бетімен іс-әрекет. Ойынды ұйымдастыру барысында (қажетті жағдайда және оның барысында) балалардың қарым-қатынастарының өнегелі болуын, өз рөлдерінің орнын білуін,бір-біріне достық сезіммен қарауын, қиын жағдайда бір-біріне көмектесе алуын, қайырымдылық қасиеттерін көрсете білуіне көмектесу.

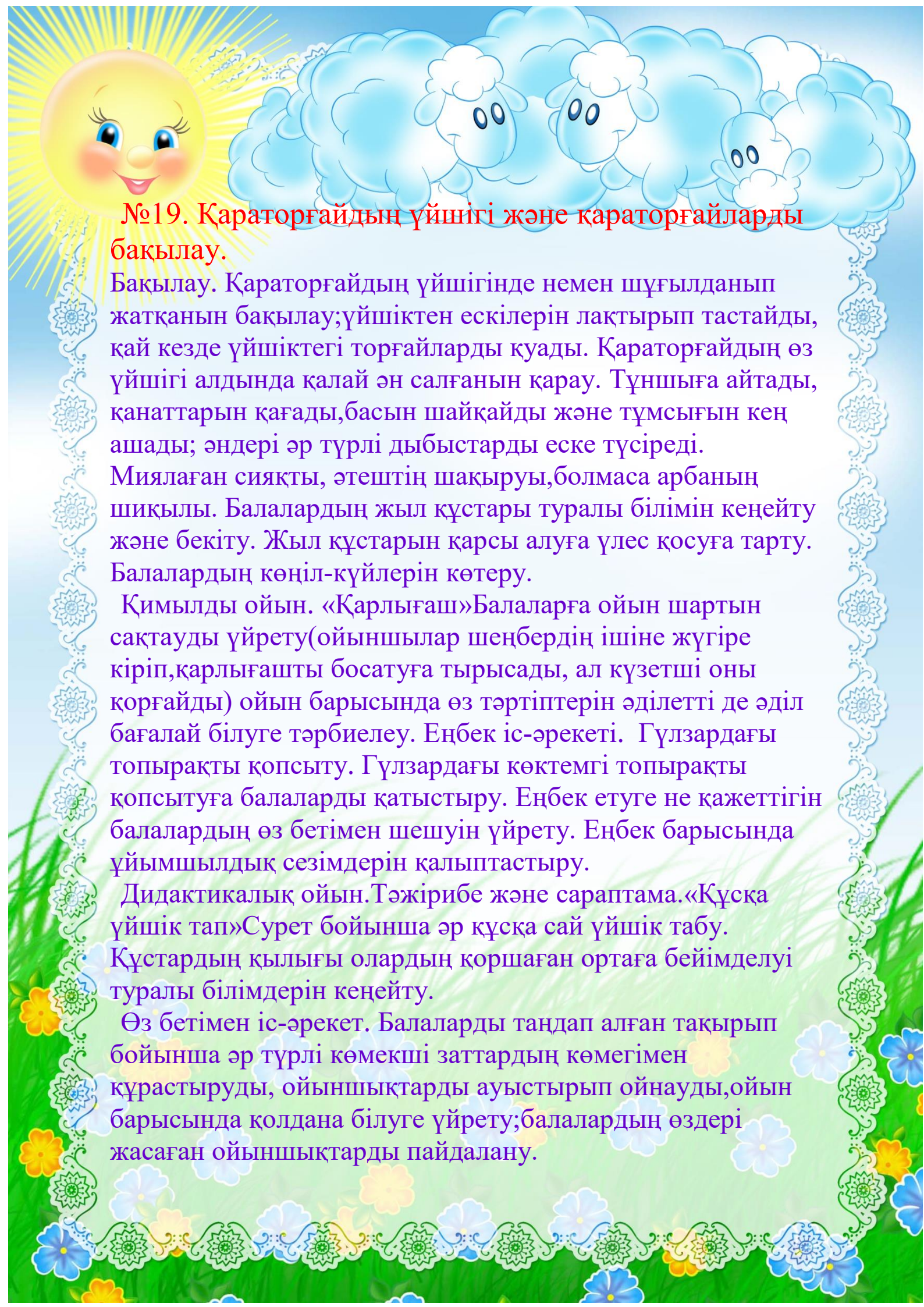
№18. Құстардың ұшып келуін бақылау

Бақылау. Балалардың назарын ең бірінші өз атамекеніне ұшып келетін құстың- ұзақ екеніне көңіл аударту. Олар суықтан қорықпайды, тамағын тауып алады. Жыл құстары туралы түсініктерін кеңейту. Жиі кездесетін жыл құстарының атауын, олардың ерекшеліктерін, ұқсастықтарын айыра білу. Құстардың пайдасы туралы білімдерін бекіту. Табиғат құбылыстарының арасындағы заңды байланысты көре білуге үйрету.

Қимылды ойын. «Лашын мен ұябасар» Балалардың бірінің артынан бірі сап түзей қозғалу біліктіліктерін бекіту. Келесі шарттарды орындату: бір-бірінен ажырап қалмау, лашын соңғы ойыншыны ұстайды, ұябасар лашынды қолымен ұстамайды. Ойынды өз бетімен ұйымдастыру қажеттілігін дамыту.

Еңбек іс-әрекеті. Алаңдағы құстарды тамақтандыру Балаларды топ алаңына ұшып келген құстарды тамақтандыруға қатыстыру. Құстарға деген адамгершілік – әрекеттілікті тәрбиелеу. Дидактикалық ойын. Тәжірибе және сараптама. «Сауысқан да, қарға да емес» Сурет бойынша әр түрлі құстарды балалардың тани білуі. Қыстайтын және жыл құстарын айыра білу біліктіліктерін бекіту. Балалардың назары мен тапқырлығының дамуына ықпал ету. Ойынмен балалардың көңілін көтеру.

Өз бетімен іс-әрекет. Ортақ ойында өз тәртібі үшін жауапкершілікті тәрбиелеу, ойынның түпкі ниетін іске асыруға құлшыну.

№19. Қараторғайдың үйшігі және қараторғайларды бақылау.

Бақылау. Қараторғайдың үйшігінде немен шұғылданып жатқанын бақылау; үйшіктен ескілерін лақтырып тастайды, қай кезде үйшіктегі торғайларды қуады. Қараторғайдың өз үйшігі алдында қалай ән салғанын қарау. Тұншыға айтады, қанаттарын қағады, басын шайқайды және тұмсығын кең ашады; әндері әр түрлі дыбыстарды еске түсіреді.

Миялаған сияқты, әтештің шақыруы, болмаса арбаның шиқылы. Балалардың жыл құстары туралы білімін кеңейту және бекіту. Жыл құстарын қарсы алуға үлес қосуға тарту. Балалардың көңіл-күйлерін көтеру.

Қимылды ойын. «Қарлығаш» Балаларға ойын шартын сақтауды үйрету (ойыншылар шеңбердің ішіне жүгіре кіріп, қарлығашты босатуға тырысады, ал күзетші оны қорғайды) ойын барысында өз тәртіптерін әділетті де әділ бағалай білуге тәрбиелеу. Еңбек іс-әрекеті. Гүлзардағы топырақты қопсыту. Гүлзардағы көктемгі топырақты қопсытуға балаларды қатыстыру. Еңбек етуге не қажеттігін балалардың өз бетімен шешуін үйрету. Еңбек барысында ұйымшылдық сезімдерін қалыптастыру.

Дидактикалық ойын. Тәжірибе және сараптама. «Құсқа үйшік тап» Сурет бойынша әр құсқа сай үйшік табу. Құстардың қылығы олардың қоршаған ортаға бейімделуі туралы білімдерін кеңейту.

Өз бетімен іс-әрекет. Балаларды таңдап алған тақырып бойынша әр түрлі көмекші заттардың көмегімен құрастыруды, ойыншықтарды ауыстырып ойнауды, ойын барысында қолдана білуге үйрету; балалардың өздері жасаған ойыншықтарды пайдалану.

№20. Ұяларды бақылау.

Бақылау. Балаларға көктемде көптеген құстар ұя салатынын айту, бірақ ұя құсқа үй болмайтынын естеріне салу. Ұя жұмыртқа салу, оны басу және балапандарын өсіру үшін қажет. Құстарға биік шөптер, ағаштың басы пана бола алады. Ұя жасау үшін құстардың қандай материал қолданатынын бақылау. (қауырсындар, жүн шүйкесі, бұтақшалар және т.б) Ағаш басындағы қарғаның ұясы мен шатырдың астындағы торғайдың ұясын салыстыру. Балалардың бақағыштығын және білуге құмарлықтарын дамыту.

Қимылды ойын. «Ұшу» Сапқа тұру біліктіліктерін бекіту; ойынның шартын орындап бір аяқтан екінші аяққа секіру. Ойынға барлық балалардың қатысуын қамтамасыз ету.

Еңбек іс-әрекеті. Құстарға ұя жасауға көмектесу. Балаларға құстарға көмектесуді ұсыну, жемсалғышқа тамақ қана емес, әр түрлі жүн-жұрқаларды салғызу. Құстар оған қуанады, жұмысқа деген жауапкершілік пен ұйымшылдықты тәрбиелеу. Балалардың құстарға деген қызығушылықтары мен сүйіспеншілігін дамыту.

Дидактикалық ойын. Тәжірибе мен сараптама.

Өз бетімен іс-әрекет. Балаларға ойынға керек құрылыстарды салуға үйрету. (үй, кеме және т.б) Ойын барысында табиғи заттарды қолдану (күм, су және т.б) Балалар ойынының мазмұны мен тақырыбын толықтыру және дамыту.

№21. Суда жүзетін құстарды бақылау.

Бақылау. Балалардың назарын өзендегі мұз кетпесе де шағалалардың ұшып келгеніне назарын аудару. Одан кейін жабайы үйректер де ұшып келеді. Болжам Егер жабайы үйректер күндіз қопа жағалауына кетсе- жаңбырға не желге.

Қимылды ойын. «Үйрек» Алаң бойында қозғалыста жүріп белгі бойынша «ұяға кіру» алаңқайдағы бар балалар үйрек болып жеңіл ұшып жүреді.

Еңбек іс-әрекеті. Суда жүзуші құстарды көпірде тұрып тамақтандыру. Жем мен өсімдік тұқымдарын жемдеу үшін алдын ала дайындау. Суда жүзуші құстарға өз бетімен жем беру әдеттерін тәрбиелеу.

Дидактикалық ойын. Тәжірибе мен сараптама. «Кімге не дәмді?» Суретке қарап әр құстың тамағын тауып, көрсету. Шағала-балық, үйрек-балдыр, көкқұтан-бақа, торғай-жем, жапалақ-тышқан және т.б. Тәжірибе. «Суда жүзетін құстардың тұмсығы неге осындай?» Құстардың тіршілігі мен құрылысы арасындағы байланысты анықтау. Қорытынды. Үйректердің, қаздардың және аққулардың тұмсығы жалпақ, ұзынша болады: ол жемін ұстап алуға, сүзгіден өткізуге, суда өз жемін табуға көмектеседі.

Өз бетімен іс-әрекет. Ойын таңдау барысында балалардың дербестігін дамыту. Ойынның мазмұнын құруда және барысында белсенділікті тәрбиелеу.

№22. Жәндіктерді бақылау(қызылқоңыз, жазғытұрғы қоңыз,солдәтикер,маса)

Бақылау. Балалардың жәндіктердің тіршілік орны,қозғалу тәсілдері және сыртқы түрлерінің ерекшелігі туралы білімдерін пысықтау; Сараптама жасауға үйрету.Себеп-салдарлы байланыстарын анықтау,қорытынды жасау,байқампаздықтарын, қызығушылықтарын дамыту. Тақырып бойынша сөздік қорларын жинақтау.

Қимылды ойын. «Көбелектер, бақалар,көкқұтан» Алаңқайда қолдарын жоғары-төмен қозғалыста көбелек болып айналу дағдыларын пысықтау; төрт тағандап секіру-бақа,бір аяқпен тепе-теңдіті сақтап тұру-көкқұтан. Тепе-теңдікті сақтап кеңістікте қозғалыс үйлестігін жетілдіру.

Еңбек іс-әрекеті. Гүлдің өсіндісін құмыраға отырғызу. Тәрбиешінің тапсырмасын орындау дағдыларын пысықтау. Бастаған істерін аяқтау, жұмыс істеу ниеттерін тәрбиелеу.

Дидактикалық ойын.Тәжірибе мен сараптама.«Төртінші артық»Балалардың топтау, салыстыру, қорытындылау дағдыларын дамыту; жәндіктер туралы білімін пысықтау.

Өз бетімен іс-әрекет. Балалардың ойын барысында бір-бірімен қарым-қатынасын,өз іс-әрекеттерін және қылықтарын көрсете білу, өз ойын, көзқарасын,мүддесін қорғай алу;құрдастарының ұсыныстары мен келіспеушілігін сыпайы түрде көрсету біліктіліктерін арттыру.

№23. Улы өсімдіктерді бақылау. (жабайы итмұрын, меңдуана)

Бақылау. Балаларға улы өсімдіктер туралы түсінік беру. Бұл өсімдіктер барлық жерде өсуі мүмкін: жол жиегінде; сурет және белгілері, тәрбиеші суреттемесі бойынша өсімдіктерді айыра алуға үйрету. Меңдуананың сабағы жуан, тарам-тарам, жабысқақ, талшықтары жағымсыз иісті, гүлдері сарғыш көгілдір жиектерімен; жаз бойы гүлдейді, күзге қарай жемістері піседі-қорабындағы тұқымдары қара-сұр көкнәрға ұқсас. Бұл өсімдіктің ең улы бөлігі. Жабайы итмұрынның сабақтары жіңішке, тегіс, жапырақтары қысаң, ашық-жасыл түсті, гүлдері ұсақ, сары түсті. Өсімдіктің жасыл-сұр түсті бұршаққа ұқсас тұқымы-улы бөлігі болып табылады.

Қимылды ойын. «Көтермек» (қазақ ұлттық ойыны) Балалардың күшін, шыдамдылығын дамыту. (ойыншылар шынтактарын қоса бір-біріне сүйене бір-бірін көтеруге тырысады). Жарысқа қызуғышылықтарын қолдау.

Еңбек іс-әрекеті. Арам шөптерді жұлу Арам шөптер туралы түсініктерін кеңейту (қалуел, алабота, бидайық және т.б); шөпті отау (екпе шөпке кедергі жасамау, жарықты және ылғалды алмау үшін). Бастаған істерін аяқтау дағдыларын тәрбиелеу.

Дидактикалық ойын. Тәжірибе және сараптама. «Кім зерделі?» Өз ойларының қателігін таба білуге үйрету. Улы өсімдіктер туралы білімдерін бекіту. (Мысалы: меңдуананың гүлдері сары, ал жабайы итмұрынның гүлі-кішкентай. Інжугүлдің жапырағы жалпақ, ал алқаныкі жасыл. Жабайы итмұрынның тұқымы домалақ, ал алқаныкі қара және т.с.с.)

Өз бетімен іс-әрекет. Рөлдерді, ойыншықтарды, міндеттерін бөлу барысында құрдастарының ұсыныстарымен келіспеушілігін сыпайы түрде көрсету біліктіліктерін арттыру.

№24. Шоқыларды бақылау.

Бақылау. Балалармен алыстан көрінген шоқыларды қарау. Шоқы – бұл дөңгеленген тау биіктігі екені туралы түсінік беру. Бұрынғы кезде шоқылардың орнында қатты шыңдар болған, бірақ уақыт өткен сайын табиғатта тастар бұзылады. Ол ауа райының өзгеруі, су мен өсімдіктердің өзгеруіне байланысты. Табиғат тудырған әр түрлі заттарды айыра білуді үйрету. Балалардың эстетикалық сезімдерін, отанға деген махаббаттарын дамыту. Көркем сөз Жұмбақ Жерде тұрып бөркіммен, Аспанға кебемін. (шоқы) Мақал-мәтел Шыңды жүрген жеңеді.

Қимылды ойын. «Омпы». Асық соғуда балалардың көз мөлшерін дамыту, ұйымшылдық және дербестігін тәрбиелеу.

Еңбек іс-әрекеті. Қажеттілігі бойынша Балаларға тапсырмаларды өз бетімен орындауға үйрету. Біріккен еңбек іс-әрекетінде ат салысу тілектерін тәрбиелеу.

Дидактикалық ойын. Тәжірибе және сараптама. Тәжірибе. «Су тасты қозғайды» Қатқан су тасты қалай қозғайтынын білу. Балалар аузымен суды толтырып сабан талына құйып түбін ермексазбен жауып тоңазытқышқа қояды. Қорытынды: тығын ермексазды су орнынан қозғалтып (сабан талындағы судың көлемі үлкейген тығынды орнынан жылжытқан)

Өз бетімен іс-әрекет. Балалардың ойын барысында бір-бірімен қарым-қатынасын, өз ойын, көзқарасын, мүддесін қорғай алу; құрдастарының ұсыныстарымен келіспеушілігін сыпайы көрсету біліктіліктерін арттыру.

№25. Наурыз шешектерін бақылау(өгейшөп, інжугүл)

Бақылау. Балалардың көктемнің алғаш гүлдері туралы түсініктерін бекіту. Бұл көпжылдық өсімдіктер, яғни олар көп жыл бойы өседі және гүлдейді. Олар қыстың күні қардың астында сақталады, күн жылына олар оянады да олардың тамырынан сабағы және жапырақтары өседі. Ерте гүлдеуші өсімдіктерді ерекшеліктеріне сай анықтауды және атауды үйрету; өсімдіктердің ұқсастығын және ерекшелігін салыстыра білуді үйрету. Ерте гүлдеуші гүлдер өсуге қажетті жағдайлар болса тез өсетіні туралы түсініктерін бекіту. Алаңқайды күн әдемі қыздырса-жер еріп жылынады. Болжам Егер өгейшөп гүлі түнге қарай жапырақтарын тығыз жапса-ауа райы бұзылады.

Қимылды ойын. «Көктемгі гүлдер» Екі топқа бөліне білу; гүлдердің атауын бекіту. (ойыншылар өздеріне ат таңдайды-гүл атауын); ауызша белгіні сезіне білу (бірінші топтың балалары гүлдердің атауын атайды; аталған «гүлдер» жан-жаққа қашады); ойын шартын сақтау. (барлық гүл атаулары аталғаннан кейін топтар орындарымен ауысады)

Еңбек іс-әрекеті. Гүлзарда, бақшада атыз қазу. Балаларды атыз қазуға қатыстыру, бұл жұмыстың маңыздылығын түсіндіру, әр баланың жұмысқа қатысуы жүйелі болуын қадағалау.

Дидактикалық ойын. Тәжірибе және сараптама. Тәжірибе. «Өсімдік өсу үшін не қажет?». Өсімдікке қажет сыртқы ортаның негізін көрсету. (су, күн, жылу) Қорытынды: Күн қыздырады, қар ереді, жер жылынды, бірінші гүлдер пайда болды.

Өз бетімен іс-әрекет. Балалардың топқа бөлініп ойнауы, бір-бірімен дұрыс тату-тәтті қарым-қатынаста болып балалар ұжымының бірлестігінің дамуына негіз болады.